

Ο Τραμπ το έχει ξανακάνει. Και απέτυχε.

Δεν είναι η πρώτη φορά που η κυβέρνηση Τραμπ προσπαθεί να επιβάλει πολιτική αλλαγή στη Βενεζουέλα.

Το 2019 και το 2020, η πρώτη κυβέρνηση Τραμπ επιχείρησε να πετύχει μια τέτοια αλλαγή μέσα από πίεση, θέαμα και δημόσιες διακηρύξεις περί αναπόφευκτης πτώσης της κυβέρνησης. Οι στρατιωτικές λιποταξίες παρουσιάζονταν ως ζήτημα ωρών. Στελέχη του καθεστώτος υποτίθεται ότι ήταν έτοιμα να αλλάξουν στρατόπεδο. Ο Χουάν Γκουαϊδό προβλήθηκε ως ο νόμιμος, εν αναμονή πρόεδρος. Και ύστερα, δεν συνέβη απολύτως τίποτα. Οι ένοπλες δυνάμεις παρέμειναν στη θέση τους. Οι θεσμοί δεν κατέρρευσαν. Η υποσχόμενη μετάβαση δεν ήρθε ποτέ.

Έξι χρόνια αργότερα, η δεύτερη κυβέρνηση Τραμπ αντλεί έμπνευση από το ίδιο εγχειρίδιο.

Για ακόμη μία φορά, ο Ντόναλντ Τραμπ ανακοινώνει αποτελέσματα πριν υπάρξουν οι υλικές και πολιτικές προϋποθέσεις που θα τα καθιστούσαν εφικτά. Ισχυρίζεται ότι η αντιπρόεδρος του Μαδούρο, Ντέλσι Ροντρίγκες, είναι «έτοιμη να συνεργαστεί μαζί μας». Μέσα σε λίγες ώρες, η ίδια τον διέψευσε δημόσια. Ο Τραμπ δηλώνει ότι αμερικανικές πετρελαϊκές εταιρείες είναι έτοιμες να επενδύσουν δισεκατομμύρια στη Βενεζουέλα. Την ίδια μέρα, το Politico μίλησε απευθείας με τα στελέχη αυτών των εταιρειών, τα οποία δήλωσαν, ευγενικά αλλά ξεκάθαρα, ότι κάτι τέτοιο δεν ισχύει. Ο Τραμπ προβάλλει την αναγκαιότητα ως δεδομένο, αλλά όσοι θα έπρεπε να την υλοποιήσουν τον διαψεύδουν σε πραγματικό χρόνο.

Αυτό δεν είναι πρόβλημα της Βενεζουέλας. Είναι το μοτίβο διακυβέρνησης του Τραμπ και ένα επαναλαμβανόμενο χαρακτηριστικό της ιμπεριαλιστικής υπερέκτασης των ΗΠΑ.

Ο Τραμπ αντιμετώπιζε πάντα τις δημόσιες δηλώσεις ως μοχλό πίεσης, σαν να αρκεί μια επιθετική διακήρυξη για να υποτάξει κράτη, αγορές και κοινωνίες στη θέλησή του. Όμως ξένες κυβερνήσεις, ιδιαίτερα εκείνες που εδράζονται σε μαζικά πολιτικά κινήματα και εθνικά εγχειρήματα σφυρηλατημένα σε σύγκρουση με την αμερικανική ισχύ, δεν καταρρέουν απλώς επειδή το ανακοινώνει ένας πρόεδρος των ΗΠΑ.

Μπορεί το αμερικανικό κοινό να έχει συνηθίσει τις υπερβολικές και συχνά ψευδείς διακηρύξεις του Τραμπ, εντούτοις αυτό που καθιστά το τελευταίο επεισόδιο πιο επικίνδυνο είναι ότι ο Τραμπ έχει περάσει ακόμη μία νομική κόκκινη γραμμή. Όπως ανέφερε το New Yorker, η επιχείρηση στη Βενεζουέλα δεν ήταν απλώς αμφιλεγόμενη, αλλά ξεκάθαρα παράνομη σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο.

Οι καταδίκες δεν προήλθαν μόνο από κυβερνήσεις συμμάχους του Μαδούρο, όπως η Κίνα, η Ρωσία και η Κούβα, αλλά και από Ευρωπαίους ηγέτες και κορυφαίους νομικούς, πλήρως ενταγμένους στη δυτική φιλελεύθερη τάξη πραγμάτων. Ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ Αντόνιο Γκουτέρες [προειδοποίησε](#) ότι οι ενέργειες του Τραμπ «συνιστούν ένα επικίνδυνο προηγούμενο» και παραβιάζουν τον Καταστατικό Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών. Ο υπουργός Εξωτερικών της Νορβηγίας δήλωσε ξεκάθαρα ότι η αμερικανική επέμβαση «δεν συνάδει με το διεθνές δίκαιο». Ο πρωθυπουργός της Σλοβακίας τη [χαρακτήρισε](#) ακόμη ένα σημάδι της διάλυσης της μεταπολεμικής διεθνούς τάξης.

Υπερασπιζόμενος τη στρατιωτική επέμβαση σε συνέντευξη Τύπου στο Μαράλαγκο, ο Τραμπ επικαλέστηκε ένα φάντασμα του παρελθόντος, τη αποτυχημένη επιχείρηση διάσωσης ομήρων στο Ιράν επί Τζίμι Κάρτερ. Όμως εκείνο το γεγονός συνέβη πριν από σαράντα πέντε χρόνια. Πολύ πιο πρόσφατα, οι Ηνωμένες Πολιτείες έχουν αποδείξει ότι μπορούν να διεξάγουν ακριβείς, χειρουργικές επιχειρήσεις. Κανένας σοβαρός παρατηρητής δεν αμφισβητεί την τεχνική ικανότητα των ΗΠΑ να συλλάβουν ή να σκοτώσουν ένα άτομο. Το πρόβλημα της αμερικανικής αυτοκρατορίας δεν είναι η επιχειρησιακή ικανότητα, αλλά η διαρκής αδυναμία μετατροπής της στρατιωτικής βίας σε βιώσιμο πολιτικό σχεδιασμό.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες έχουν αποδείξει επανειλημμένα ότι δεν μπορούν να επιβάλουν μια ομαλή πολιτική μετάβαση μέσω καταναγκασμού ή πολέμου. Η ανατροπή των Ταλιμπάν στο Αφγανιστάν το 2001 ήταν εφικτή. Η σύλληψη του Σαντάμ Χουσεΐν ήταν εφικτή. Η οικοδόμηση ενός σταθερού πολιτικού συστήματος μετά από αυτά δεν ήταν. Τίποτα στην τωρινή προσέγγιση του Τραμπ δεν δείχνει ότι η αμερικανική άρχουσα τάξη έχει αφομοιώσει αυτό το μάθημα, παρά τις προεκλογικές υποσχέσεις για τερματισμό των «ατελείωτων πολέμων».

Αντίθετα, η τελευταία, σχεδόν δονκιχωτική, εξόρμηση του Τραμπ στη Βενεζουέλα ενδέχεται να ενισχύσει ακριβώς τις δυνάμεις που ισχυρίζεται ότι θέλει να αποδυναμώσει. Όπως σημείωσε [πρόσφατο ρεπορτάζ](#) του Associated Press, η άρχουσα τάξη της Βενεζουέλας έχει αποδείξει επανειλημμένα ότι γνωρίζει πώς να συσπειρώνεται όταν αντιμετωπίζει εξωτερική πίεση. Όποιες εσωτερικές αντιπαλότητες ή ρήγματα υπάρχουν στον κυβερνητικό συνασπισμό, η αμερικανική επέμβαση ιστορικά τα αμβλύνει αντί να τα εκμεταλλεύεται. Παραβιάζοντας το διεθνές δίκαιο και παρουσιάζοντας την αλλαγή καθεστώτος ως μονομερή αμερικανική επιχείρηση άρρηκτα συνδεδεμένη με πετρελαϊκά συμφέροντα, ο Τραμπ συσπειρώνει την αντίθεση στη βορειοαμερικανική ιμπεριαλιστική ισχύ, εντός της Βενεζουέλας, στη Λατινική Αμερική και διεθνώς, ενώ ταυτόχρονα ενισχύει το αφήγημα της κυβέρνησης περί απειλής εναντίον της κυριαρχίας της

Ταυτόχρονα, με τον γνώριμο τραμπικό τρόπο, ο πρόεδρος υπονόμωσε και τις ίδιες τις δυνάμεις της αντιπολίτευσης που υποτίθεται ότι στηρίζει. Το ίδιο ρεπορτάζ του Associated Press περιέγραψε πώς ο Τραμπ εξέθεσε δημόσια τη Μαρία Κορίνα Ματσάδο, την πιο προβεβλημένη φυσιογνωμία της αντιπολίτευσης, δηλώνοντας ότι δεν διαθέτει τη λαϊκή στήριξη και νομιμοποίηση για να ηγηθεί της χώρας, προκαλώντας αμηχανία και σύγχυση στους αντιπολιτευόμενους κύκλους. Για ακόμη μία φορά, το τραμπικό θέαμα αντικατέστησε τη στρατηγική.

Η ρητορική του Τραμπ για το πετρέλαιο αποκαλύπτει ακόμη πιο καθαρά τη λογική που τον διαπερνά. Ο ενεργειακός τομέας της Βενεζουέλας είναι κατεστραμμένος έπειτα από χρόνια κυρώσεων. Οι υποδομές του είναι σε αποσύνθεση. Οποιαδήποτε σοβαρή επανεπένδυση θα απαιτούσε χρόνια, τεράστιο χρηματοοικονομικό ρίσκο και σαφείς πολιτικές εγγυήσεις. Κι όμως, ο Τραμπ μιλά σαν τα δισεκατομμύρια να βρίσκονται ήδη καθ' οδόν. Όταν το Politico ρώτησε ευθέως τα στελέχη των εταιρειών, κατέστη σαφές ότι δεν υπάρχουν ούτε εγγυήσεις ούτε συγκεκριμένα σχέδια.

Αυτές δεν είναι οι κινήσεις ενός ικανού ιμπεριαλιστή. Είναι το μάθημα που έμαθε με τον πιο **σκληρό τρόπο** ο Χουάν Γκουαϊδό, όταν, διαβεβαιωμένος από Αμερικανούς αξιωματούχους ότι ο στρατός σύντομα θα τον στηρίξει, στεκόταν έξω από τη στρατιωτική βάση Λα Καρλότα περιμένοντας ένα πραξικόπημα που δεν ήρθε ποτέ.

Από τον ψευδή ισχυρισμό ότι η Ντέλσι Ροντρίγκες ήταν έτοιμη να συνεργαστεί, μέχρι την υπονόμευση του στενότερου συμμάχου της Ουάσιγκτον στην αντιπολίτευση και την ανακοίνωση ανύπαρκτων εταιρικών επενδύσεων, η ιμπεριαλιστική ανεπάρκεια του Τραμπ διογκώνεται. Με δεδομένο και τον αλλοπρόσαλλο χειρισμό σοβαρών νομικών υποθέσεων στο εσωτερικό των ΗΠΑ, είναι εύλογο να αμφισβητείται και η ικανότητα του υπουργείου Δικαιοσύνης του Τραμπ να οδηγήσει επιτυχώς μια ποινική δίωξη κατά του Μαδούρο, ιδίως όταν οι ίδιες οι αμερικανικές αρχές αναγνωρίζουν ότι η Βενεζουέλα δεν αποτελεί βασική πηγή ναρκωτικών προς τις ΗΠΑ σε σύγκριση με άλλες διαδρομές.

Ίσως ο Τραμπ να μην ενδιαφέρεται για τίποτα από αυτά. Ίσως η επιχείρηση να στόχευε στον αποπροσανατολισμό από δύο φαντάσματα που τον στοιχειώνουν, την υπόθεση Τζέφρι Έπσταϊν και την οικονομία. Ίσως να ενθαρρύνθηκε από τον Μάρκο Ρούμπιο, ο οποίος επιθυμούσε μια επιτυχημένη αλλαγή καθεστώτος κατά τη θητεία του στο Στέιτ Ντιπάρτμεντ. Ίσως απλώς ο Τραμπ να ήθελε τη δική του στιγμή τύπου Μπιν Λάντεν, αρνούμενος να αφήσει στον Ομπάμα αυτό το μοναδικό ιστορικό αποτύπωμα. Ίσως να πρόκειται για έναν συνδυασμό όλων αυτών.

Όποια κι αν είναι τα κίνητρα του Τραμπ, για τους Βενεζουελάνους αυτή η στιγμή συνοδεύεται από μια βαθιά αίσθηση déjà vu. Δεν είναι η πρώτη φορά που οι Ηνωμένες Πολιτείες επιχειρούν να επιβάλουν πολιτική μετάβαση απ' έξω.

Η Μπολιβαριανή Επανάσταση έχει δοκιμαστεί πολλές φορές. Το πραξικόπημα του 2002 εναντίον του Ούγκο Τσάβες. Η απεργία και το σαμποτάζ στην κρατική πετρελαϊκή εταιρεία το 2002 με 2003. Το δημοψήφισμα ανάκλησης του Τσάβες το 2004. Το μποϊκοτάζ των βουλευτικών εκλογών από την αντιπολίτευση το 2005. Η κατάρρευση των τιμών του πετρελαίου το 2014 με 2016. Οι αμερικανικές κυρώσεις από το 2017. Η ψευδοπροεδρία του Χουάν Γκουαϊδό. Και η αποτυχημένη προσπάθεια της κυβέρνησης Τραμπ να πυροδοτήσει στρατιωτικό πραξικόπημα το 2019 με 2020. Άντεξε απέναντι σε όλα.

Ένας από τους λόγους που η Κουβανική Επανάσταση άντεξε δεκαετίες πολιορκίας είναι η ύπαρξη πυκνών κοινωνικών και κοινοτικών οργανώσεων : των Επιτροπών Υπεράσπισης της Επανάστασης, πλήρως ενσωματωμένων στην καθημερινή ζωή. Ο Τσάβες το είχε κατανοήσει αυτό. Σε τηλεοπτικό

διάγγελμα το 2012, το γνωστό ως Golpe de Timón, κάλεσε σε εμβάθυνση της επαναστατικής διαδικασίας μέσω της μεταφοράς πραγματικής εξουσίας από τα υπουργεία στη οργανωμένη λαϊκή εξουσία, κυρίως μέσα από τις κομμούνες. Αυτές προορίζονταν να κυβερνούν, να παράγουν και να στηρίζουν το επαναστατικό εγχείρημα ακόμη και υπό αποκλεισμό ή απώλεια ηγεσίας.

Το αν οι κοινοτικές δομές της Βενεζουέλας έχουν φτάσει σε αυτό το επίπεδο παραμένει ανοιχτό ερώτημα. Ωστόσο, η ιστορία δείχνει την ανθεκτικότητα του μπολιβαριανού εγχειρήματος. Όπως και άλλες στιγμές πριν από αυτήν, η σύλληψη του Μαδούρο από τον Τραμπ αποτελεί άλλη μία δοκιμασία της Μπολιβαριανής Επανάστασης και της βαθύτερης κοινωνικής δομής που οραματίστηκαν ο Τσάβες και εκατομμύρια Βενεζουελάνοι. Τις επόμενες ημέρες και εβδομάδες θα φανεί αν οι ηγεσίες και οι πρωταγωνιστές της επανάστασης άκουσαν μία από τις τελευταίες δηλώσεις του Τσάβες, λίγους μήνες πριν από τον θάνατό του:

«Κομμούνα ή τίποτα».

Μετάφραση του Άγγελου Κωσταμπάρη από το jacobin.com